

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE. — DOCTRINA. — JURISPRUDENȚĂ. — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, GEORGE MEITANI, G. G. DANIELOPOLU,
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

REVISTA APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRATIA: STRADELA SF. SPIRIDON, 3
TELEFON 41/57

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. revista nu apare

GR. G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul postal

SUMAR:

Sinonimia cuvintelor rang și grad, de d-l George D. Nedeleu.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ. — *Inalta Curte de casație și justiție, secțiuni-unite*: Arhimandritul Chesarie Stefano cu Ministerul de finanțe.

Tribunalul județului Tecuci: Tofana Pătrauțaș cu Ion Ghergheniș.

Sinonimia cuvintelor rang și grad

Răspuns la scrisoarea deschisă intitulată: «*Despre rangul și gradul procurorilor în ordinea ierarhiei judecătorești*», ce mi-a adresat d-l Ștefan Stătescu, procuror la Inalta Curte de casație, prin *Curierul judiciar* No. 50 dela 30 Iulie 1915.

Domnule Procuror,

Am lipsit din București în timpul vacanțelor mari de estimp. N'am putut, dar, cunoaște decât la 1 Septembrie, când mi-am reluat ocupațiunile, scrisoarea deschisă ce mi-ați adresat, prin *Curierul judiciar* cu No. 50 dela 30 Iulie a. c., cu privire la lucrarea mea «*Despre rang, grad, precădere și vechime în ierarhia judecătorească*», publicată în primăvara acestui an¹⁾.

De aceea răspund așa de târziu.

Este a doua oară că ne găsim față în față pentru chestiuni cari interesează justiția.

Prima oară a fost acum 16 ani, în anul 1899. D-v. erați tot procuror la Inalta Curte de casație. Nici atunci nu ne-am ajuns din cuvânt. Protivnici atunci, protivnici acum.

Atunci, propusesem ministrului justiției, d-l C. G. Dissescu, revizuirea «crimei dela Foișor». Această crimă făcuse senzație. Fuseseră două serii de con-

damnați. O serie în anul 1892, când crima a fost săvârșită, a doua serie în anul 1898, când se descoperise că mai erau și alții cari luaseră parte la crimă²⁾. Cunoșteți afacerea fiindcă în timpul săvârșirii crimei și primei ei judecări erați procuror la Curtea de apel din București, iar în anul 1898 ocupați scaunul de procuror general al acelei Curți.

Unul din prima serie de condamnați — cel rămas în viață — strigă nevinovăție. Petiționase în toate părțile. Impresionat de plângerile lui, am examinat afacerea. Mă convinsesem că deciziunile condamnătoare nu se puteau concilia. Eră o eroare judiciară; eră locul de a se cere revizuirea.

Ministrul, însă, d-l Dissescu, a cerut să mai cunoască și alte păreri.

Vă aduceți aminte, eram convocați în cabinetul ministrului: d-voastră, d-l Dim. Alexandresco, procuror general al Curții de casație, d-l Luca Elefterescu, procuror general al Curții de apel din București, și subsemnatul, directorul afacerilor judiciare din minister.

Imi reamintesc interesul ce ați pus pentru chestiune. Ministrul ne-a ascultat rând pe rând. Discuțiunea a fost vie. Nu ne-am putut convinge. Eu am rămas în minoritate.

Ministrul s'a raliat, însă, la părerea minorității. Inalta Curte de casație a fost sesizată³⁾, iar deciziunile condamnătoare au fost verificate și casate⁴⁾.

2) Deciziunile Curții cu jurați din județul Ilfov No. 34 din 1892 și No. 40 din 1898.

3) Adresa Ministerului Justiției No 15140 din 18 Oct. 1899 către parchetul general al Curții de casație.

4) Deciziunea Curții de casație, secția II, No. 820 din 1899.

1) *Dreptul* No. 28 din 16 Aprilie 1915.

Chestiunea pe care, acum, o examinăm iarăș contradictoriu, dacă nu este tot atât de mișcătoare, dacă nu turbură sufletul, este însă tot așa de gingașe.

Intrebările pe cari le puneți în studiul critic ce ați făcut lucrării mele sunt:

«dacă cuvântul *rang* are aceeaș însemnare ca și cuvântul *grad*;

«dacă *rangul* pe care legea de organizare judecătorească din 1890 l-a dat procurorilor este serios sau platonice și dacă lista de ordine ierarhică, de care vorbește zisa lege la titlul 5, este numai pentru ceremonialuri publice, sau și pentru interesul magistraturii în genere», și

«dacă cuvântul *rang* trebuie interpretat, în legile noastre de organizare judecătorească, în alt sens decât cuvântul *grad*».

Am citit studiul critic cu multă atențiune și cu dorința «să apreciez argumentele pe cari mi le puneți în vedere și să recunosc că am îmbrățișat o teorie greșită», dacă mă voi convinge că am greșit.

Niciodată nu mi-a fost rușine să recunosc când am greșit.

Cași acum 16 ani, aceeaș completă dezinteresare o pun în discuțiune.

Chestiunea suferă două examene: unul logic și altul etimologic.

Examenul etimologic.

Un examen întins, ca să determinăm, acî, etimologia cuvintelor *rang* și *grad*, și să ne dăm socoteala de unde au luat ele naștere, spre a pătrunde sensul intim al acestor cuvinte, nu putem face. Și chiar de am face, se poate, dacă știința admite soluțiuni contrarii, ca determinarea etimologiei lor să aibă un caracter ipotetic.

Este adevărat că dicționarele ce citați, marele *Larousse* și *Dalloz*, spun despre cuvintele *rang* și *grad* ceea ce reproduceți în serisoarea d-voastră.

Ziceți că cuvintele *rang* și *grad* sunt sinonime; se confundă între dânsele; sunt de o egală, una și aceeaș valoare și au aceeaș importanță în chestiunea noastră.

Nu totdeauna cuvintele sinonime, adică acele cari au aproape aceeaș însemnare, pot fi luate în aceeaș accepțiune.

Lucrurile de acelaș gen au nuanțe pentru exprimarea cărora nu poți întrebuiți un sinonim în locul celuilalt.

Sinonimele au și ele nuanțele lor. Au, uneori, așa *grade* de diferențe în însemnare, că nu pot fi înlocuite unele cu altele. Bunăoară, nu se poate zice că sinonimele *rang* și *grad* au *ranguri* de diferențe, ci numai că au *grade* de diferențe.

Nuanțele de însemnare ale acestor două cuvinte se văd din chiar părțile citate de d-v. din *Larousse* și *Dalloz*.

Se vede că *rang* înseamnă mai mult *degré d'honneur*, locul ce trebuie să ocupe cineva între alții, prin demnitatea, prin situațiunea sa; iar nu fiecare treaptă a unei ierarhii, nu treaptă de suie pe scări ierarhice, nu latinescul «gradus».

Rangul este gradul la figurat; este calitate, prestigiu, considerațiune.

Littré, în dicționarul limbii franceze, la cuvântul *degré*, spune că acest cuvânt însemnează la figurat: *Rangs, emplois considérés comme les échelons d'une échelle d'honneurs*.

Dela latinescul «gradus» vine și cuvântul francez *grade*, care însemnează: *chacun des degrés d'une hiérarchie*.

Dalloz (vol. 26), la cuvântul *grade*, ne trimete la «*Fonctionnaire public*», No. 83.

La acest cuvânt (*Dalloz*, vol. 24, pag. 732, No. 83), citim: «On entend par grades les diverses fonctions superposées dont l'ensemble constitue la hiérarchie; mais dans un même grade la loi a quelquefois établi certaines inégalités de rang et de traitement: ce sont ces inégalités que l'on désigne sous le nom de classes».

În acelaș grad, sunt clase, sunt calități, sunt *ranguri*. *Rangul*, dar, nu e *grad*; este o deosebire între aceste două cuvinte.

Iată, d-le procuror, la ce rezultat ne duce examenul etimologic.

Examenul logic.

Acest examen îl avem cu ajutorul textelor de lege, apropiate și privite prin spiritul legiuitorului și al celor ce au luat parte la debaterile parlamentare.

Nu este îndoială nici pentru d-voastră, d-le procuror, că legea pentru admisibilitatea și înaintarea în funcțiunile judecătorești din 1864, și legea de organizare judecătorească din 1865, fac deosebire între *rang* și *grad*, că interpretează în sensuri diferite aceste cuvinte.

Legile dela 1864 (art. 8 și 9) și dela 1865 (art. 23 și 62), sunt clare în ce privește stagiul și ierarhia membrilor corpului judecătoresc. Înaintările din grad în grad se fac după un stagiul în fiecare grad; iar înlocuirile prezidenților și judecătorilor, unii prin alții, în instanță, se fac după rândul numirii.

În ce privește pe membrii parchetelor, art. 78 din legea dela 1865 spune:

«Procurorii generali au acelaș rang ca și președinții de Curți, și procurorii de tribunale ca și președinții de tribunale.

«Procurorii, însă, sunt datori a da cel d'întăiu «exemplu de respect către prezidenți și către ceilalți magistrați însărcinați cu aplicarea legilor».

Acest rang acordat membrilor parchetului este un «*degré d'honneur*», o considerațiune pe care legiuitorul le-o dă față de judecătorii de scaune, subordonându-i, însă, acestora din urmă prin îndatorirea ce le-o impune de a da cel d'întăiu exemplu de respect către judecători.

În chiar rangul acordat, legiuitorul a stabilit o ordine de dependență dela inferior la superior.

Ce a înțeles legiuitorul prin respectul recomandat, în ce constă el, și cum trebuia să fie manifestat, legea dela 1865 nu a reglementat. Și era nevoie de aceasta, fiindcă dela respectul cuvenit unii altora, nici ceilalți judecători nu puteau lipsi.

Legile dela 1864 și 1865, dar, prescriind numai gradul ca treaptă ierarhică, și admitând numai stagiul sau vechimea în grad ca dând drept fie la înaintare, fie la precădere în instanță, este cert că *rangul* procurorilor, după aceste legiuiri, nu este *grad* și că gradul de judecător este deosebit de gradul de procuror.

Legea Curții de casație dela 1861, face deosemena deosebire între situațiunea membrilor Curții și între aceea a membrilor parchetului Curții, deosebire care nu mai există sub legile, azi, în vigoare (art. 39 l. org. jud. și art. 15 l. Curții de casație).

Legile dela 1864 și 1865 au fost înlocuite prin legea de organizare judecătorească dela 1890.

Această din urmă lege a modificat ea oare pe cele anterioare, în ce privește situațiunea membrilor parchetului față de judecătorii de scaune?

Să vedem.

În deosebire de legile anterioare, legea dela 1890 a precizat condițiunile de admisibilitate și înaintare, prescriind aceleași condițiuni pentru procurorii generali și procurori, ca și pentru prezidenți și judecători.

Dealtfel, și sub legile anterioare, pentru procurorii generali se cereau aceleași condițiuni cași pentru prezidenți (art. 12 și 15 din legea pentru admisibilitatea în funcțiunile judecătorești dela 1864); prin urmare, precizarea acestor condițiuni de către legea din 1890, nu poate avea nici un cuvânt în discuțiune.

Să urmărim ce a devenit, sub legea nouă, art. 78 din legea dela 1865, care vorbește de rangul procurorilor, ce modificări a suferit dela legiuitorul din 1890, și în ce spirit au fost făcute modificările.

În locul vechiului art. 78, găsim în legea dela 1890, art. 42. Acest articol sună astfel:

«Procurorii generali au rang de președinți de secțiune la Curte.

«Procurorii de secțiune la Curte, au rang de consilieri.

«Primii procurori au rang de președinte de tribunal.

«Procurorii șefi de parchete și procurorii de secțiune au rang de judecători de ședință.

«Substituții au rang de supleanți».

După cum vedem, noua lege n'a făcut decât să întindă mai departe asimilările în rang cu judecătorii de scaune, la toți membrii parchetului, și să șteargă recomandațiunea de respect ce se făcea acestora din urmă sub legea veche.

Aceste asimilări nu se deosebesc în nimic de cele din legea dela 1865; ele sunt tot *ad honores*; sunt acordate tot în vederea prestigiului, considerațiunii membrilor parchetului față de judecătorii de scaune.

Și că această completare a asimilărilor a fost făcută tot în spirit de onoare, de considerațiune, de «*préséance*» (ca să întrebuițez un cuvânt la care trimete și *Dalloz*, când vorbește de *rang*), se vede deslușit din debaterile corpurilor legiuitoare, din care reproduceți și d-voastră o parte în scrisoarea ce mi-ați adresat.

Să deschidem debaterile.

După amendamentul lui Victor Macri, care nu are alt scop decât să stabilească o regulă uniformă și logică în proiectul guvernului, cu privire la rangul primilor procurori, urmează amendamentul lui Gr. Tocilescu, care voia să dea un prestigiu mai mare, un rang mai ridicat membrilor parchetului.

Iată amendamentul:

«Procurorii generali și primii procurori au rang de primi-președinți. Procurorii șefi de parchete, au rang de președinți. *Președinții au însă primul pas*. Procurorii de secție au rang de membrii de ședință».

(ss) Gr. Tocilescu

În susținerea amendamentului, Gr. Tocilescu, între altele, spune: «În toate Statele civilizate, precum Franța, Belgia, Italia, etc. Procurorii generali dela Curți au rang ierarhic (iar nu: «este pe aceeaș treaptă», după cum se citește în «scrisoarea d-v.) și onorariu egal cu al primilor președinți dela Curți; primii-procurori dela tribunale *sunt asimilați*, etc..... Numai o singură deosebire se face, aceea că procurorii generali și primii-procurori sunt datori *ca să cedeze primul pas* primilor-președinți; iar procurorii șefi de parchete, președinților de tribunale; ei, ca organe ale legilor, sunt datori a da cel d'întăiu exemplu de respect

«catre președinți și ceilalți magistrați. Nu înțeleg «pentru ce la noi, prin art. 42 din proiect, se pun «pe un rang inferior procurorii generali și mai ales «procurorul general dela Curtea de casație» (Desb. Cam., pag. 1668).

Nu este așa, domnule procuror, că din desbaterile Camerei reiese deslușirea clară a preocupării autorilor legii în redactarea art. 42? Nu este așa că spiritul a fost de a se stabili considerațiunea membrilor parchetului, precăderea, «la préséance»?

Nu este așa că rangul acordat este *ad honores*, este un *degré d'honneur*, este gradul la figurat?

Amendamentul lui Tocilescu de a se da membrilor parchetului un prestigiu, un *rang* mai mare decât eră acordat în proiectul guvernului a fost respins; iar ideia de a se introduce la art. 42 regula «*primului pas*», «la *préséance*», nu putea fi admisă, fiindcă ea eră prevăzută mai la urmă, la articolele 150 și 151 dela titlul V, «Despre rang, precădere și vechime». Aceste articole nu sunt decât completarea art. 42 în sensul ideii lui Tocilescu.

Completarea sau desvoltarea art. 42 se putea face și pe cale de regulament, după cum foarte bine a propus în Cameră G. Vernescu. S'a dat chestiunii însă o importanță mai mare; s'a fixat chiar prin lege rangul ierarhic de observat pentru cazurile când Curțile și tribunalele, cari asistă la o ceremonie publică, sunt întrunite într'un singur corp.

Aceasta este adevărata întrebuintare a cuvântului *rang*; aceasta este interpretarea ce i se dă față de cuvântul *grad*.

De aceea în lucrarea mea am zis că *rangul* este o clasare platonice a legii, o asimilare bună numai pentru precădere la ceremonii.

Eră firesc ca la titlul V, legiuitorul, vorbind despre «rang și precădere», să vorbească și despre vechimea în grad.

Magistrații de acelaș grad, când vin în atingere unii cu alții, iau parte în ordinea vechimii lor. Vechimea dă precădere și drept de a exercită unele atribuțiuni. Legiuitorul eră dator, ca, acolo unde vorbea de întrunirea într'un singur corp a membrilor ordinului judecătoresc, să lămurească cum se calculează vechimea în grad. Faptul acesta, dar, nu este o dovadă că *vechimea*, *gradul* și *rangul* se confundă în ochii legiuitorului, după cum conchi-deți în scrisoarea d-v.

Iată, domnule procuror, și rezultatul examenului logic.

Mă invinuiți că vorbesc de *asimilare în rang*, pe când legea zice «*au rang*».

Expresiunea legiuitorului dela 1890 din art. 42, ca și aceea a legiuitorului dela 1865 din art. 78

de *au rang*, este improprie. Rangul nu există ca treaptă ierarhică. Există ca treaptă ierarhică, numai gradul: grad de judecător, de prezident, de procuror, etc.

Articolele 78 și 42, citate, conferind membrilor parchetelor, nu gradele judecătorilor de scaun, ci numai considerațiunea, prestigiul, demnitatea — pe românește boeria — acestora, am găsit că este mai în spiritul legiuitorului să zic că sunt asimilați în rang, adică în considerațiune, în demnitate, cu judecătorii, decât că au rangul de ..., decât să zic că au ceea ce nu există în lege ca treaptă judecătorească.

Gradele judecătorilor de scaun au fost conferite membrilor parchetului de către legiuitorul din 1909 (art. 46).

Inlocuirea cuvântului rang cu acela de grad, în legea din 1909, este o inovațiune, d-le procuror; o favoare acordată procurorilor, «iar nu o simplă «schimbare de cuvânt, pentru ca să confirme o con-troversă pe cale de interpretare».

Și dacă în expunerea de motive, sau în desbaterile parlamentare nu se găsește justificarea acestei inovațiuni, nu însemnează, după cum afirmați d-v., că legiuitorul din 1909 n'a adus în această privință nici o modificare legiuirilor din 1865 și 1890.

Nu eră nevoie de justificarea inovațiunii, pentru că, după cum se exprimă autorul legii din 1909, d-l T. Stelian, la finele expunerii de motive: «celelalte «modificări se pot lesne înțelege din simpla citire «a textelor, și utilitatea lor n'are nevoie de a fi «învederată».

Modificarea aceasta este o nebăgată în seamă părțică din însemnatele inovațiuni ce legiuitorul din 1909 a adus în organizarea justiției noastre.

Inceputul a fost făcut, după cum am arătat și în lucrarea mea, cu judecătorii de ocoale, cărora le-a dat puțința să înainteze în *grad* ierarhic, pe loc, până la consilier de Curte de apel.

Legiuitorul din 1909 n'a întrebuintat niciodată cuvintele *grad* și *rang* ca având aceeaș însemnătate.

Când a voit să acorde unora din magistrați numai prestigiul sau demnitatea unui grad ierarhic superior, fără să le dea și gradul, a întrebuintat o anumită formulă, deosebită de formula art. 18 din legea judecătorilor de ocoale, care prevede *înaintarea în grad* ierarhic pe loc.

Art. 104 din legea dela 1909 (devenit art. 103 în urma modificărilor aduse legii în anul 1913) se exprimă astfel: «judecătorii de instrucțiune și procurorii de tribunal, șefi de parchete, cari se vor «distinge în îndeplinirea funcțiunilor lor, vor putea «fi *înaintați pe loc*, după 6 ani de funcționare în

«aceeaş calitate, dela punerea în aplicaţiune a legii, şi asimilaţi în rang şi onorarii «cu preşedinţii de «tribunal. Inaintarea se va face cu avizul conform «al consiliului superior al magistraturii».

Rememorez trei puncte din partea cu care aţi încheiat studiul d-v. critic:

Calificaţi de anarhic faptul că sub actuala lege, deşi nimic ambiguu nu există în ierarhia gradelor judecătoreşti, pentru ca să fie loc la interpretare, sunt, totuşi, Curţi de apel cari discută procurorilor de secţie numiţi consilieri, dreptul lor de vechime în grad faţă de consilierii mai noi.

Faptul este aşă; s'a petrecut şi acum de curând după deschiderea noului an judecătoresc. El nu însemnează, însă, anarhie. Insemnează un exerciţiu al libertăţii cuvântului; dreptul omului de a-şi exprima opiniunile. Acum, dacă aceste opinii sunt emise în urma unei judecăţi sau a unei prejudecăţi, nu ştiu. Ordinea, însă, a fost restabilită.

În al doilea rând, spuneţi că «autorităţile constituite în Stat sunt în drept, sunt datoare să intervină ca să facă să înceteze abuzul».

Ştiţi, d-le procuror că puterea tutelei ministeriale nu se poate întinde atât în cât să impuie interpretări de legi autorităţilor judecătoreşti. Directive nu se pot da decât în chestiuni de pură administraţie.

Rămâne autoritatea puterii legiuitoare: o maşină foarte greoaie.

Terminaţi, apoi, studiul-critic cu credinţa că subsemnatul, dacă ar da ascultare celor scrise de d-voastră, va găsi mijlocul să facă să înceteze *obiectul casei*, să restabilească drepturile călcate şi să întroneze puterea legii.

Cuvintele sunt îndemnătoare şi măgulitoare. În realitate, dispun de atât de puţine mijloace ca să pot îndeplini ceea ce cereţi, încât am roşit când am cetit că aveţi o aşă mare credinţă în puterea mea.

Primiţi, domnule procuror, încredinţare de consideraţiunea distinsă ce vă port.

15 Septembrie 1915.

GEORGE D. NEDELCU

JURISPRUDENŢA ROMÂNĂ

INALTA CURŢE DE CASAŢIUNE ŞI JUSTIŢIE

SECIUNI-UNITE

Audienţa dela 14 Mai 1915

Preşedinţa d-lui C. R. Manolescu, preşedinte

Arhimandritul Chesarie Stefano cu Ministerul de finance

PENSIUNI.— TIMP UTIL, PENTRU PENSIUNE.— CONGEDII.— LIMITĂ PREVĂZUTĂ DE LEGE.— ART. 24 DIN LEGEA GENERALĂ DE PENSIUNI.

În afară de excepţiunile admise de legea gene-

rală de pensuni, timpul petrecut în congediu nu poate fi considerat ca timp util pentru pensune, întrucât nu este timp servit efectiv.

No. 7.— Respins, ca nefondat, recursul făcut de Arhimandritul Chesarie Stefano, contra deciziunii Curţii de apel din Galaţi, secţia II, No. 3 din 1915, în proces cu ministerul de finance.

S'au ascultat: citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier D. G. Tăzlăuanu; d-l avocat C. Panaitescu, pentru recurent, în dezvoltarea motivelor de casare; d-l avocat Zeuceanu, pentru întimat, în combateri.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului de casare invocat:

«Violarea art. 18 şi 24 alin. IV din legea generală de pensuni, cu exces de putere. Rea interpretare şi greşită aplicare a alin. b de sub art. 24 din aceeaş lege. Curtea de apel, ca şi Cassa pensiunilor, înlătură art. 18 şi suprimă totalmente aplicarea textului formal al alin. IV de sub art. 24, când scoate din calculul anilor serviţi timpul petrecut în studii, deşi textul citat lămureşte că acel timp este util dacă s'au făcut reţineri. Curtea, de altă parte, face o rea şi greşită interpretare a alin. VI din art. 24, când introduce în prevederile acestui text şi timpul petrecut în şcoli, cu reţineri de salariu, căci dacă ar fi aşă, alin. IV rămâne o dispoziţiune absolut lipsită de orice aplicaţiune şi deci fără nici un efect legal. Soluţiunea dată de Curtea de apel din Galaţi, fiind identică cu aceea a Curţii de apel din Iaşi, secţ. I, No. 74 din 1914, dată în aceeaş cauză — după căsarea ei prin deciziunea Inaltei Curţi de casaţie, secţ. III, cu No. 334 din 1914 — acest recurs urmează să fie judecat de secţiunile-unite».

Având în vedere deciziunea supusă recursului, din care se constată că Arhimandritul Chesarie Stefano a cerut de a fi înscris la pensune pentru anii serviţi la Stat; că, comisiunea pentru constatarea şi regularea drepturilor la pensune, prin deciziunea No. 432 din 8 Mai 1914, în baza certificatelor prezentate şi a art. 1 lit. a şi b, art. 3 lit. c, art. 5, 24, 45, şi 56 din legea generală de pensuni, a recunoscut reclamantului un drept la pensune de 492 lei bruto pe lună, pentru 32 ani de serviciu, după ce i-a scăzut 3 ani şi 8 luni, ca congedii mai mari de două luni pe fiecare an, care depăşese a 20-a parte din totalul anilor serviţi, în temeiul art. 24 alin. penultim din legea generală de pensuni; că, Arhimandritul Stefano făcând apel contra acestei deciziuni, Curtea de apel din Iaşi, prin deciziunea No. 74 din 20 Septembrie 1914, l-a respins ca nefondat, pe motiv că plângerea apelantului pentru scăderea celor 3 ani şi 8 luni petrecuţi în congediu nu este întemeiată, de oarece, chiar congediul pentru studii, cum este în specie, nu se socoteşte la pensune, dacă trece peste a 20-a parte din timpul servit; că, art. 24 alin. penultim conţine o dispoziţie generală aplica-

bilă la orice fel de concedii, deci și acelu pentru studii, chiar dacă s'au făcut rețineri; că, Arhimandritul Stefano făcând recurs contra acestei deciziuni, această Inaltă Curte, secția III, prin deciziunea No. . . . , a casat deciziunea Curții din Iași și a trimis afacerea în judecata Curții de apel din Galați; că, această Curte, prin deciziunea No. 39 din 13 Ianuarie 1915, a respins din nou apelul Arhimandritului Stefano, tot pentru aceleaș motive ca și Curtea din Iași, adică, că timpul petrecut în concediu pentru studii, nu se socotește la pensiuine, chiar dacă s'au făcut rețineri; că, în contra acestei deciziuni, Arhimandritul Stefano a declarat iarăș recurs, invocând acelaș motiv pentru care s'a casat deciziunea Curții de apel din Iași, și astfel procesul a venit în cercetarea secțiunilor-unite ale acestei Inalte Curți, conform art. 65 din legea sa organică;

Văzând art. 24 din legea generală de pensiuini;

Considerând că, în acest articol, după ce se pune principiul că timpul util pentru regularea drepturilor la pensiuine se socotește timpul pentru care s'a operat rețineri sau pentru care funcționarul a vărsat rețineri ulterior la diferitele case de pensiuini, în aliniatele următoare se determină anume cum se va socoti timpul util în diferitele cazuri pe care le arată; așa, în alin. IV, se prevede, că timpul petrecut în școli, atunci când nu se fac rețineri, nu se socotește la pensiuine, dacă totalul concediilor, care trec de două luni pe fiecare an, depășește $1/20$ din anii serviți cu retribuțiune, afară de cazul când se îndeplinește o însărcinare dată de Stat sau când se exercită un mandat legislativ, numai pe timpul sesiunei;

Considerând că, principiul legii este că numai timpul servit efectiv de funcționar pentru care s'a făcut rețineri, are a se considera ca timp util pentru pensiuine;

Că, în aplicarea acestui principiu, legiuitorul din 1902, pentru a modifică dispoziția din vechea lege, care, pentru elevii din școala militară, cari eșiau ofițeri, socotea la pensiuine doi ani petrecuți în școală, a introdus dispoziția din alin. IV, ca timpul petrecut în școli, când nu se fac rețineri, să nu se socotească la pensiuine;

Că, acest alineat fiind introdus astfel în legea din 1902 numai pentru ofițeri, în scopul-sus arătat, după cum rezultă din expunerea de motive și debaterile parlamentare, nu se poate trage din el un argument *per à contrario*, care ar înlătură principiul legii, mai cu seamă că legiuitorul vorbește de timpul petrecut în

școli, iar nu de timpul petrecut în concedii date în vederea studiilor;

Că, de asemenea, nu se poate susține că acel alineat n'ar aveà nici o aplicațiune cu această interpretare, deoarece el își poate aveà aplicațiune în cazurile în care ofițerii urmează diferite școli, precum cea de război și cea de aplicațiune și în care cazuri timpul petrecut în școli, cu rețineri asupra salariului, se socotește ca timp util;

Că, în alineatul penultim al art. 24, legiuitorul a introdus dispoziția relativă la concedii tocmai pentru a curmă abuzurile ce se făceau în corpul didactic cu acordarea de concedii pentru studii, boală, etc., și în acest scop a dispus ca timpul petrecut în concedii, peste limita prevăzută, să nu se socotească, la pensiuine;

Că, la această regulă generală, legiuitorul a prevăzut numai două excepțiuni și anume când se îndeplinește o însărcinare dată de Stat, sau când se exercită un mandat legislativ numai pe timpul sesiunei;

Că, în afară de aceste excepțiuni admise de lege, timpul petrecut în concediu, peste limita arătată, nu poate fi considerat ca timp util pentru pensiuine, întrucât nu este un timp servit efectiv.

Că, în speță, fiind constatat că recurentul a petrecut 3 ani și opt luni în concedii, dispoziția care îi eră aplicabilă eră penultimul aliniat al art. 24, chiar dacă acest timp l-a petrecut la studii, și, în așa caz, acel timp util pentru pensiuine, întrucât depășă $1/20$ din anii serviți cu retribuțiune;

Că, Curtea de apel din Galați, judecând în acest sens, departe de a violă dispozițiunile sus citatului articol, a făcut o bună aplicațiune a aliniatului penultim și, prin urmare, motivul de casare este nefondat.

Pentru aceste motive, respinge.

TRIBUNALUL JUDEȚULUI TECUCI

Audiența dela 14 Februarie 1915

Președinta d-lui C. N. Crivăț, președinte

Tofana Pătrăuțaș cu Ioan Ghergheniș

INTERDICȚIUNE.—ACTE FĂCUTE ÎNAINTE DE A FI CERUTĂ.—ACȚIUNE ÎN ANULARE.—UZUL RAȚIUNEI (LIPSĂ DE).—ART. 449 C. CIV.

CONVENȚIUNI.—ACȚIUNE ÎN ANULARE PENTRU CAUZĂ DE SMINTIRE.—DOVADA.—ART. 963 C. CIV.

VÂNZARE.—VILTATEA PREȚULUI.—DACĂ POATE FI O CAUZĂ DE ANULAREA VÂNZĂREI.—ART. 1303 C. CIV.

10 După dispozițiunile art. 449 c. civ., se pot ataca actele pentru smintire, imbecilitate sau nebunie furioasă, chiar de persoana atinsă de de-

mență, cu toate că interdicția n'a fost nici pronunțată, nici cel puțin cerută. Prin urmare, din moment ce o persoană ar putea stabili în fapt, prin orice mijloc de dovadă, că, în momentul când a contractat, n'avea uzul rațiunii, actul se poate declara inexistent pentru lipsă de consimțământ și inexistența lui poate fi propusă oricând de cel atins de alienație mintală.

2° Reclamantul în acțiunea în anulare de acte pentru cauză de smintire de minte, trebuie să dovedească anume, că, în momentul contractării, pacientul nu se găsea în întregimea minții sale, căci faptul ca cineva să fi fost bolnav la minte într'un moment dat, nu este de natură a stabili că dânsul a fost mereu lipsit de rațiune și fără nici un moment lucid, în care el să și fi putut manifesta valabil voința sa.

3° Prețul mic cu care s'ar fi cumpărat, nu poate fi considerat ca o consecință a dolului, dacă el nu este rezultatul unor mașinațiuni culpabile din partea cumpărătorului, spre a induce pe vânzător în eroare asupra valorii lucrului vândut.

No 26.— S'au ascultat: d-l avocat I. Anghelescu, din partea apelantei Tofana Pătrăuțaș; d-l avocat St. Plitos, din partea intimatului Ioan Ghergheniș.

Tribunalul,

Asupra apelului făcut în termen de Tudorache Arnăutu, ca procurator al Tofanei Pătrăuțaș, autorizat cu procura autentică de judecătoria ocolului Găiciana la No. 195 din 1910, prin petițiunea înregistrată la No. 292 din 17 Ianuarie 1911, contra cărtei de judecată civilă No. 1 din 1911, pronunțată de judecătoria ocolului rural Găiciana, dată în cauză cu Ion Ghergheniș, pentru anularea unui act de vânzare.

Având în vedere că, prin cartea de judecată civilă No. 1 din 1911, pronunțată de judecătoria ocolului rural Găiciana, s'a respins ca nefondată acțiunea intentată de Tofana Pătrăuțaș, prin petițiunea înregistrată la No. 4026 din 5 Maiu 1910, contra lui Ioan Ghergheniș, pentru anularea actului de vânzare autenticat și transcris la acest tribunal sub No. 1180 și 1023 din 9 August 1904, intervenit între Tofana Pătrăuțaș, ca vânzătoare, și Ioan Ghergheniș, ca cumpărător, și pentru revendicarea terenului vândut prin el;

Având în vedere motivele de apel, cari sunt două: primul că intimatul, prin uneltiri viclene, a smuls consimțământul apelantei în convențiunea de vânzare; astfel că consimțământul a fost viciat prin dol; iar al doilea motiv ar fi iresponsabilitatea complectă a apelantei, provocată prin starea ei de demență, și deci o lipsă totală de consimțământ la contractarea actului de vindere-cumpărare.

Având în vedere că interpretarea art. 449 cod. civil, dată de jurisprudență, permite atacarea actelor pentru smintire, imbecilitate, sau nebunie furioasă chiar de persoana atinsă de demență cu toate că interdicția n'a fost nici pronunțată, nici cel puțin cerută: așa fiind din moment ce o persoană ar putea stabili în fapt prin ori ce mijloc de dovadă, că în momentul când a contractat n'avea uzul rațiunii, actul se poate declara inexistent pentru lipsă de consimțământ și inexistența lui poate fi propusă oricând și de către oricare parte interesată.

Având în vedere că încă de la început este de observat, ca cele două motive de apel ale apelantei se găsesc într'o flagrantă contradicție; de oarece incapacitatea naturală de a contracta și viciul de consimțământ sunt două idei cari se esclud; căci ori e incapacitate naturală de a contracta în specie o lipsă totală de consimțământ provocată de demență și atunci numai poate fi vorba de un viciu de consimțământ, care presupune o manifestare de consimțământ, însă atins de unul din viciile prevăzute de art. 953 c. civ., ori e un viciu de consimțământ, adică există consimțământ, dar nu e valabil și atunci nu mai poate fi vorba de o lipsă totală de consimțământ. Independent însă de această constatare, urmează să examinăm fie care din cele două motive de apel și să vedem este valid contractul de vindere-cumpărare intervenit între apelantă și intimat?

Asupra primului motiv de apel:

Având în vedere că după disp. art. 953 c. civ., «consimțământul nu este valabil când este dat prin eroare, smuls prin violențe, sau surprins prin dol».

Având în vedere că legiuitorul admitând anularea actului pentru aceste vicii de consimțământ, a înțeles prin dol ori ce uneltiri viclene întrebuițate de una din părți spre a smulge consimțământul celei l'alte și fără de care manopere partea n'ar fi contractat; iar probele să fie de așa natură, ca prin ele să se precizeze cari sunt menoperile frauduloase, în ce consistă ele și în ce împrejurări a fost înșelat contractantul. Fără arătare de fapte precise și bine articulate, fără arătarea mașinațiunilor întrebuițate pentru ca partea să contracteze, instanța nu poate pronunța anularea unui act pentru viciu de consimțământ.

Considerând că din probele testimoniale administrate atât înaintea judecătoria ocolului Găiciana cât și înaintea tribunalului, singurele probe pe cari se sprijină acest motiv de apel, nu se face nici o dovadă serioasă, cum că la contractarea vânzării intervenită între ape-

lantă și intimat, s'ar fi întrebuințat manopere, prin mijlocul cărora a fost surpris consimțământul apelantei pentru încheierea contractului;

Că nu se face nici o dovadă, că intimatul ar fi întrebuințat uneltiri din acelea din cari să rezulte că apelanta, fără să-și dea socoteală de convențiunea pe care a încheiat-o, totuș a contractat;

Că, nu se articulează ce fel de manopere s'ar fi întrebuințat și în ce consistă ele; astfel fiind, acest prim motiv de apel este nedovedit și cată deci a fi respins ca atare. Prețul mic, invocat de apelantă, cu care s'ar fi cumpărat, nu poate fi considerat ca o consecință a dolului, dacă el nu este rezultatul unor mașinațiuni culpabile din partea cumpărătorului, spre a induce pe vânzător în eroare asupra valorii lucrului vândut.

Asupra celui de al doilea motiv de apel:

Având în vedere că, potrivit art. 948 cod. civil., una din condițiunile exențiale pentru validitatea unei convențiuni, este capacitatea de a contracta.

Având în vedere că se disting două categorii de incapacități: una distinsă cu totul prin alienație mintală, imbecilitate, senilitate, etc., și care se numește incapacitate naturală și de care legiuitorul s'a ocupat, pentru că ea împiedică cu totul manifestarea liberă a consimțământului; iar a doua categorie sunt incapacitățile civile sau juridice, prevăzute de art. 950 c. civ., și care pun pe om în incapacitate juridică de a consimți;

Având în vedere că incapacitatea de care se pretinde că a fost lovită apelanta, este o incapacitate naturală și deci intră în prima categorie a incapacităților;

Având în vedere că, prin acest al doilea motiv de apel, se pretinde, că apelanta, când a contractat, a fost într-o stare complectă de iresponsabilitate, din cauza demenței și deci actul urmează să fie declarat ca neexistent, căci orice convenție presupune acordul voinței celor ce contractează. Dacă una din părțile contractante n'are voință, fiindu-i ridicat uzul voinței și a rațiunii în momentul contractării, acel acord nu a putut exista și deci convențiunea este inexistentă;

Având în vedere că dovezile administrate în vederea acestui motiv de apel, sunt probele testimoniale efectuate atât înaintea judecătoriei ocolului rural Găiciana, cât și înaintea tribunalului, precum și un examen medical asupra stărei mintale a apelantei, făcut în ziua de 22 Noembrie 1912;

Având în vedere că, din aceste serii de dovezi, se caută a se stabili, că apelanta a fost dementă la epoca încheierii actului de vindere-cumpărare în anul 1904;

Considerând că dacă cu ajutorul unei probe testimoniale, administrată la interval de ani de zile, s'ar putea stabili starea de demență, în care s'ar fi aflat apelanta la autentificarea actului de vindere-cumpărare în anul 1904, în tot cazul e greu de admis, că o expertiză medicală făcută în anul 1912 asupra stărei mintale în care se găsește apelanta în 1904, să poată constitui o probă pe care să se poată sprijini, și ceva mai mult, admite acțiunea în nulitatea unui act pentru lipsă totală de consimțământ, când este stabilit juridicește că e de ajuns, ca un dement să aibă intervale lucide și în acele intervale lucide să fi contractat, pentru ca convențiunea să fie valabilă și când nici expertiza medicală chiar nu afirmă, că la epoca încheierii convențiunii apelanta era dementă;

Considerând că de și martorii audiați din partea apelantei pretind, că apelanta la data contractării eră iresponsabilă; mai curând însă sunt de crezut arătările martorilor intimatului, că dânsa se bucură de toate facultățile sale mintale; de oarece această constatare o face și d-l judecător dela tribunalul Tecuci, atunci când prezentându-se ambele părți contractante cu actul de vânzare, a găsit că apelanta se bucură de o liberă manifestare a consimțământului său și că este în măsură a-și da seama de convențiunea, pe care a încheiat-o, constatare care, ceva mai mult, a fost repetată în anul 1910, când d-l judecător al ocolului rural Găiciana, a autentificat procura, pe baza căreia s'a făcut apelul asupra acțiunii de față;

Că, așa fiind, din dovezile administrate nu rezultă că apelanta, la epoca contractării, se află într-o stare de demență, care să nu-i permită manifestarea liberului său consimțământ, și deci și acest al doilea motiv de apel cată să fie respins ca nefondat.

Având în vedere și cheltuelile de judecată cerute de intimat, și apreciind quantumul lor, tribunalul fixează suma la două zeci lei.

Pentru aceste motive, redactate de d-l judecător de sedință D. Tomida, respinge ca nefondat apelul, etc.

Semnați: C. N. Crivăț, D. Tomida.

BIBLIOGRAFIE

Ce este Enciclopedia Dreptului, de Const. G. Discescu, profesor universitar, fost decan al Facultății de Drept din București. O broșură în 8° de 88 pagini.

Se află de vânzare la tipografia Curței Regale, F. Göbl Fii, strada Regală 19, București. Prețul lei 2,50